
STRUCTURE AND FUNCTIONS OF INSTITUTIONS FOR SOCIAL SERVICES

Byulent Mehmed, PhD Student

Institute of Legal Studies of the Bulgarian Academy of Sciences

Phone: 0882826240

E-mail: byulent_seit@abv.bg

***Abstract:** In the area of social assistance services the protection of the poorest and risky groups of the population is regulated by different laws and regulations, which set specific framework for the individuals subject to social assistance, the competence of the of the administrative bodies that carry out social assistance activities, the rights of the persons and the conditions to conduct social assistance services. The legal acts and the competences of the institutions in the area of social assistance services are the main topic of the report.*

***Keywords:** social assistance services, institutions, structure, functions.*

Конституционното право на гражданите да се сдружават, провъзгласено в чл. 12 от основния закон на Република България, следва да се схваща във възможността да извършват колективни действия в сфера в общ интерес, която е един от най-важните аспекти на правото на сдружаване.

Възможността за участие на гражданите в общественото управление на държавата е гарантирано от Конституцията на Република България от 1991 год., в чиито чл.19, ал.2 е предвидено „Законът създава условия за коопериране и други форми на сдружаване на гражданите и юридическите лица за постигане на стопански и социален напредък”. В най-висшия по степен нормативен акт, българският законодател отрежда мястото и ролята на обществените съвети, като необходим орган, който да подпомогне развитието на обществото.

Законът за социално подпомагане прогласява принципа на сътрудничество и солидарността при осъществяване на социалното подпомагане чрез съвместна работа с областните администрации, органите на местно самоуправление и юридическите лица с нестопанска цел, осъществяващи дейност в обществена полза.

Европейското членство на България поставя допълнителни изисквания пред местните власти за активно взаимодействие с гражданското общество, за отчетност, прозрачност и ефективност в управлението на общините и в оползотворяване на средствата от националните и европейските фондове. Европейската харта и принципите на доброто управление на местно ниво също акцентират върху необходимостта от демократично и отворено местно самоуправление с широко участие на гражданите и в името на обществения интерес.

Обществените съвети работят за подпомагане и подобряване работата на общинската власт и институциите (от една страна) и активизиране и включване на местната общност в местното развитие и в решаването на важни обществени проблеми. Всичко това води до повишаване на капацитета на местно ниво и до изграждане на партньорство между граждани и управляващи.

Общественият съвет за социално подпомагане се явява добра форма за взаимодействие, за отчетност и прозрачност, за обединяване на усилията на граждани, експерти и институции и за привличане на всички заинтересовани страни за решаването, на общинско ниво, на важните проблеми в областта на социалната защита на гражданите.

В чл.35 от Закона за социално подпомагане е предвидена възможност в общините, с решение на общинските съвети, да се създават Обществени съвети, които да оказват

съдействие и помощ при извършване на дейностите по социално подпомагане и упражняват обществен контрол върху тяхното осъществяване.⁴⁸

Правилника за прилагане на Закона за социално подпомагане, в чл.52, ал.2 конституира обществените съвети като колективен орган, който се състои най-малко от 7 души, като в състава му се включват ръководители на социални услуги, физически лица, извършващи търговска дейност, и юридически лица, възникнали съгласно законодателството на друга държава - членка на Европейския съюз, или на друга държава от Европейското икономическо пространство. Участващи в работата на тези съвети, са експерти, както и доказани професионалисти в социалната сфера. Членовете на специализираните обществени съвети работят на доброволен принцип.

Обществените съвети оказват съдействие и подпомагат извършването на дейностите по социално подпомагане и упражняване на обществен контрол за тяхното осъществяване.

Обществените съвети изпълняват следните функции:

- Съдействат за провеждане на политиката по социално подпомагане в общината;
- Съдействат и подпомагат общините за разработване на областни и общински стратегии, общински програми, планове и проекти, свързани със социалните помощи и социалните услуги;
- Съдействат за координиране на дейността по предоставяне на социални услуги от физически лица, регистрирани по Търговския закон и на юридически лица;
- Осъществяват контрол по качеството на социалните услуги в съответствие с утвърдените критерии и стандарти и други;
- Изразяват становище за откриване и закриване на специализирани институции за социални услуги на територията на общината.

Законодателят е предоставил право на Общественият съвет да изисква и да получава информация от дирекциите "Социално подпомагане" за дейността в областта на социалните помощи и социалните услуги. Членовете на обществения съвет са длъжни да спазват нормативните изисквания за защита на информацията за потребителите на социални услуги и подпомаганите лица и семейства, която им е станала известна при осъществяването на тяхната дейност.⁴⁹

Регламентирана е възможност при установяване на пропуски и при сигнали за нарушения при осъществяване на дейностите в областта на социалните помощи и социалните услуги, обществените съвети да уведомяват писмено председателя на общинския съвет и инспектората към изпълнителния директор на Агенцията за социално подпомагане.

Преглед и правено-социологически анализ на нормативната уредба за конституирането, правомощията и отговорностите на Обществените съвети за социално подпомагане, позволяват да бъдат направени следните изводи:

1. Обществените съвети за обществен контрол на системата за социално подпомагане са институция на общността, които се изграждат по инициатива на друг орган – Общински съвети към съответните общини, в изпълнение на императивни правни норми, осъществяват своята дейност на доброволен принцип. Те са консултативни органи за обществен контрол и взаимодействие между местната власт и гражданското общество, които оказват съдействие при формиране и реализиране на общинската политика в сферата на социалната политика.
2. Съществуването им в правния мир е с цел постигане взаимодействие между местната власт, държавните институции и гражданите на общината по теми и проблеми от социално естество, касаещи всички жители или определени социални групи.
3. **Функции** на Обществените съвети като структури на гражданското общество:

⁴⁸ https://www.mlsp.government.bg/ckfinder/.../ZAKON_za_socialno_podpomagane.rtf

⁴⁹ <https://www.lex.bg/laws/ldoc/2134405633>

- *Консултативни функции*: да консултират органите на местното самоуправление относно потребностите и нагласите на местната общност и правят предложения за решаване на съществуващи социални проблеми или за подобряване на развитието в тази област. Функционират на принципа на специализирана насоченост, изработващ конкретни програми и политики по важни за общините социални политики, с цел да се постигне развитие и се отговори на потребностите на обществеността.

- *Контролни функции*: да оказват обществен контрол върху правилното администриране на дейностите по отпускане на помощи и предоставянето на качествени социални услуги и при установено нарушение, правото своевременно да сигнализируют за констатирани отклонения и нарушения. Контролира реализацията на вече приети политики и програми.

- *Свързващи / посреднически и изпълнителски функции*: Обществените съвети могат да бъдат полезни за съгласуване на интересите и позициите по важни социални въпроси, за осигуряване на обществена подкрепа за общинските политики и дейности в социална защита, както и сами да инициират и да реализират конкретни инициативи и дейности. На практика, в състава на специализираният Обществен съвет се включват по няколко общински съветници (в повечето случаи от различни партии), които са и членове на съответните комисии към общинските съвети, имащи отношение към социалната политика в общината. С участието на определен брой общински съветници се търси баланс на политическото представителство, което да отстоява политиките на партиите на местно ниво. Участието на представители на администрацията – местна или централна в постоянните състави на обществените съвети предотвратява генериране на потенциален конфликт между Съвета и администрацията. В определени случаи в някои от заседанията биват привлечани и представители на администрацията, които да подпомогнат органа при взимане на решения. Взаимодействието на различното представителство в границите на Обществените съвети дава възможност на органите на местното самоуправление по-добре да познават обществените нагласи и настроения и да вземат решения, които са консултирани и обсъдени с по-широко участие на местната общност и са от полза за по-голяма част от жителите на общината. Подобно взаимодействие допринася и за по-висока легитимност и обществена подкрепа на вземаните решения.

4. По **предмета на дейност** Обществените съвети за обществен контрол на системата за социално подпомагане са специализиран, консултативен и експертен орган, функциониращ в определена секторна политика, каквато е социалното подпомагане, в двете ѝ форми – социално подпомагане и предоставяне на услуги.

5. По **териториален обхват** Общинският съвет за социално подпомагане следва да бъде един за всяка община.⁵⁰ Законодателят в посочената ал. 2 на чл. 52 от ППЗСП, с оглед граматическото тълкуване на текста, използвайки единственото число - "Общественият съвет" се създава с решение на Общинския съвет, налага извода, че действителната воля на законодателя е към всяка от общините в страната да се създаде по един Обществен съвет за социално подпомагане, който да осъществява своите задачи и да изпълнява визиранияте от закона функции на територията на общината.

6. **Ниво на взаимодействие** на съветите – функционират на територията на цялата община, взаимодействат с ОбС и/или с кмета на общината /района.

Обществените съвети се създават с решение на ОбС. Спорове в практиката повдига въпросът за мандата на Обществения съвет, съответно и на членовете му. Функционирането му като консултативен орган, избран от Общинския съвет към община предполага мандат, съвпадащ с този на органа на местното самоуправление. В рамките на мандата на Общинския съвет, членовете на Обществения съвет следва да продължават дейността си до избиране на нов състав на Обществения съвет от учредения, чрез местни избори нов Общински съвет.

⁵⁰ Решение № 2016 от 1.03.2002 г. на ВАС по адм. д. № 9207/2000 г., III о.

Друг момент, който поражда спор е реда за регламентиране на институционалната рамка на Обществения съвет. С избора на Обществен съвет, е необходимо да бъде приет Правилник за дейността на Съвета. Налице е правна празнота и различно тълкуване и прилагане в практиката.⁵¹

В качеството си на орган на местна власт, Общинските съвети притежават власт и компетенции да регламентират устройството, организацията и дейността, съставът, правата и отговорностите, в този смисъл законодателят е необходимо да приеме императивна правна норма, която да запълни празнотата в правото.

Участието на гражданите в процесите на вземане на решения на местно ниво е от ключово значение за прозрачността в работа на местните власти. Формирането на общинските бюджети, приемането на стратегически документи и програми за развитие, както и формулирането на местните приоритети изисква участието и ангажираността на широк кръг обществени групи, представителни за конкретната общност.

Познаването и взаимодействието с Обществените съвети за социално подпомагане при провеждане на социална политика на местно ниво е ключов фактор за демократично и отворено местно самоуправление, което е в унисон с европейската харта и с принципите за доброто управление.

REFERENCES

<http://www.asp.government.bg/web/guest/structure>

<https://www.lex.bg/laws/ldoc/2134405633>

<https://www.lex.bg/laws/ldoc/-13038592>

⁵¹ <https://dariknews.bg/regioni/razgrad/spor-za-pravilnika-na-obshtestveniq-syvet-po-socialno-podpomagane-1585085>